

(Πηγή: Αρχείο ΦΚΘ)

Θεσσαλονίκη η πόλη των σινεφίλ

Αν υπάρχει ένα σημείο στην ελληνική επικράτεια που να έχει τόσο στενή σχέση με της μαγείας του κινηματογράφου, αυτή είναι χωρίς αμφιβολία η Θεσσαλονίκη. Η πόλη έχει τόσες κινηματογραφικές πρωτιές και τέτοια επαφή με την μαγεία του κινηματογράφου που λίγα πλάνα από μια ταινία του Αγγελόπουλου φτάνουν για να αναδείξουν την σχέση αυτή. Όταν η πρώτη κινηματογραφική προβολή λάβαινε χώρα σε μια μπυραρία, το 1897, κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί τη συνέχεια μεταξύ κινηματογράφου και Θεσσαλονίκης, θεατών και σινεμά...

Μια πόλη-στούντιο γράφει ιστορία στον κινηματογράφο

Γιώργος Μπολάνης

Πολιτικός Μηχανικός MSC, πρώην Διευθύνων Σύμβουλος
Εθνικού Οπτιακουστικού Αρχείου (ΕΟΑ)

Κοιτάξτε την πόλη απ' το λιμάνι προς τη θάλασσα ή ανάποδα. Αφήστε το βλέμμα στη συμμετρία της Αριστοτέλους και σηκώστε τα μάτια μέχρι ψηλά, στο άγαλμα του Βενιζέλου. Δείτε τα μπουλούκια που μπαίνουν και βγαίνουν από τις γεμάτες αίθουσες, ιδιαίτερα την εποχή του φεστιβάλ. «Μυρίστε» την ατμόσφαιρα του λιμανιού. Διαβάστε κι ακούστε τις ιστορίες του Ντορέ.

Όσες φορές έχω βρεθεί στη Θεσσαλονίκη, κυρίως λόγω κάποιας επαγγελματικής εμπλοκής των τελευταίων χρόνων, νιώθω ότι η ατμόσφαιρα της πόλης σε οδηγεί στις αίθουσες των κινηματογράφων. Είναι το φεστιβάλ των δεκάδων χιλιάδων σινεφίλ που κατακλύζουν τους χώρους κάθε Μάρτη και Νοέμβρη κι αφήνουν πίσω τους μια σχέση συνέχειας; Είναι η παρουσία του Δημήτρη Εϊπίδη; Είναι η συγκέντρωση των πολιτιστικών οντοτήτων που ξεκίνησε το 1997; Είναι αυτοί που έγραψαν τη θεσμική πλευρά της ιστορίας (Παύλος Ζάννας, κλπ...); Είναι η συμπεριφορά των περιφερειακών οντοτήτων (βιβλιοπωλεία και γκαλερί, έκθεση βιβλίου και συμπεριφορά των συγγενών αγορών) που ενίσχυσε τον κινηματογραφικό μύθο της πόλης; Είναι η κινηματογράφιση εικόνων της πόλης που τρέχει στις ιστο-

ρικές της αποτυπώσεις; Είναι ο διάχυτος ερωτισμός και η απίστευτη θέα των μοναδικών φυσικών της πλάνων που καθορίζουν το συντελεστή επαύξησης των ούτως ή άλλως αβανταδόρικων κινηματογραφικών της στοιχείων; Είναι η παρουσία από «παράξενες» φιγούρες που δεν συναντά κανείς μαζεμένες αλλού και με τον ίδιο τρόπο (π.χ. ο Ν. Μπιλιλής και ο Ν. Γκροσδάνης); Είναι η λατρεία των Αθηναίων και η θετική διάθεση που δείχνουν όταν βρίσκονται στη διαδρομή ανάμεσα στο Ολύμπιον και στο Λιμάνι και, παλαιότερα, στην περιοχή του Λευκού Πύργου; Είναι τα εστιατόρια-στέκια συζητήσεων και ολονύχτιων αναλύσεων – αξίες διαχρονικές που χρωματίζουν και σήμερα τη μοναδικότητα που επιχειρούμε να προσεγγίσουμε; Ή, τελικά, είναι οι χιλιάδες απλοί πολίτες που, πηγαίνοντας στις αίθουσες, γράφουν ιστορία; Ποιος αλήθεια έφτιαξε τον άλλον; Η πόλη έχτισε τους σινεφίλ ή οι σινεφίλ έπλασαν τον κινηματογραφικό μύθο της πόλης;

Η ιστορική αφήγηση του σκηνοθέτη Νίκου Θεοδοσίου¹ σε κάνει να επικεντρώνεις στην παλαιότητα, στην ομορφιά, στις περιγραφές, στους δημιουργούς, σε οθωμανικά και εβραϊκά, στο Μεσοπόλεμο, στην έκδοση του Ιανού και σε άλλα

ων ουκ ἔστιν αριθμός. Επειδή η δουλειά κάθε δημιουργού αξίζει τη δική της αυτόνομη ανάγνωση, θα σταθώ μόνο σε κάτι πολύ παλιό – σε μια αναφορά της οθωμανικής περιόδου, που πάει πίσω στο 1897:

«...Το γεγονός κατέγραψε με μια μικρή είδηση η εφημερίδα *Journal de Salonique* στις 4 Ιουλίου 1897:

Ο κινηματογράφος έκανε χθες το ντεμπούτο του στην σάλα του Καφέ-μπυραρία "Η Τουρκία". Οι περίεργες φωτογραφίες, ζωντανεμένες από την πρωτότυπη αυτή ανακάλυψη, εξελίσσονταν μπροστά σ' ένα έκπληκτο κοινό, που δεν έπαψε ούτε στιγμή να θαυμάζει ένα τόσο θελκτικό θέαμα. Μερικές στιγμιαίες εμφανίσεις τοπίων των Παρισίων, έκαναν να στεγνώσει το σάλιο στα χείλη μας. Αισθάνεται κανείς να χτυπά η καρδιά της μεγάλης πρωτεύουσας μέσα από τις κινούμενες εικόνες, που σε κάνουν να γνωρίσεις το Παρίσι καλύτερα από κάθε λεπτομερή περιγραφή. Όλη η Θεσσαλονίκη τρέχει το απόγευμα που λειτουργεί ο κινηματογράφος στις ενδιαφέρουσες αυτές στον ύψιστο βαθμό προβολές. Πρόκειται αναντίρρητα για την πιο διασκεδαστική εφεύρεση του αιώνα μας. Ελπίζουμε ότι οι συμπολίτες μας θα θελήσουν να κάνουν τη γνωριμία της».¹

Όταν ζούσε ο αξέχαστος Βησσαρίων Σταύρακας, η (πάντα φεστιβαλική) Καθημερινή αφιέρωσε ένα υπέροχο τεύχος του ένθετου *Επτά Ημέρες* στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης (Νοέμβριος του 1994), με την ευκαιρία των 35 χρόνων του. Ένα τεύχος που, με την ευαισθησία των υπογραφόκτων αλλά κι εκείνων που τους προμήθευαν εικόνες, «έφυγε» από τον αμιγώς φεστιβαλικό ρυθμό και βάδισε παράλληλα με το διαχρονικό βηματισμό της πόλης, διαβάζοντας μέσα από την ιστορία του θεσμού τις ανάσες των περαστικών και προσδιορίζοντας την επιτάχυνση που τους προκαλούσε και τους προκαλεί η περηφάνια της ανάπτυξης και διεθνούς εξέλιξης του συγκεκριμένου θεσμού. Αλλά, όπως ήταν φυσικό, η συζήτηση και η εμβάθυνση άγγιξε το προφίλ της πόλης και ο φεστιβαλικός λόγος ξε-

περάστηκε από την ευρύτερη ανάγνωση.

Δανείζομαι λίγες λέξεις από το εισαγωγικό σημείωμα της Μαρίας Κατσούνακη, που θεωρώ ότι δημιουργούν κλίμα με πολύ αρτιότερο τρόπο: «Από την οθόνη της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών παρήλασε η φιλική παραγωγή 35 χρόνων, από τα καθίσματα χιλιάδες θεατές. Άλλοι με φεστιβαλική συνείδηση και ωριμότητα άλλοι με έπαρση και διάθεση για χαβαλέ. Πλατεία και εξώστης, κριτές και κρινόμενοι, παλιά και νέα γενιά, τουαλέτες και μπλου τζιν, σταρ και διανοούμενοι, συνυπογράφουν αυτή τη σύνθεση μνήμης που αποτελεί το Φεστιβάλ. Όσο για τις εικόνες, αυτές έρχονται και φεύγουν όπως σε ένα κινηματογραφικό ντί ανσενέ (1)...»².

Η σπουδαία ειδική και αφιερωματική αυτή έκδοση κάνει –χωρίς να το δηλώνει ρητά– μια τομή στη σχέση της ανάπτυξης του Φεστιβάλ με τη φιλοσοφία και την κινηματογραφική γοητεία της πόλης. Το παράθυρο στον κόσμο που έφερνε ξένες ταινίες επιπέδου, η ανάπτυξη και ενσωμάτωση των Νέων – Ανοιχτών– Οριζόντων και της δημιουργίας του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ από το Δημήτρη Εϊπίδη, η πολιτική διάσταση που ειδικά στα χρόνια της χούντας είχε μεγάλη σημασία, η νησίδα αντίστασης στην (ενίοτε) φθηνή τηλεοπτική παραγωγή και πλήθος άλλων παράλληλων ασκήσεων, θα ήταν αδύνατον να αποδώσουν χωρίς την πόλη του Ντορέ και των άλλων φεστιβαλικών χώρων. Και ήταν οι πολίτες, ντόπιοι και ξένοι, ποτισμένοι με την ατμόσφαιρα της πόλης-στούντιο, που έδωσαν υπόσταση σε κάθε δράση, έδωσαν μεγέθη και συνέχεια και έγραψαν ιστορία.

Η Καθημερινή όμως και πέρσι –όταν η πόλη ζούσε τον πρώτο κύκλο μετάλλαξης που επέβαλε η κρίση– είχε ένα σπουδαίο άρθρο που έδειχνε πώς υποδεχόταν το θεσμό με καινούριο πνεύμα και εκπληκτική δυνατότητα προσαρμογής. Αντιγράφουμε από το φύλλο της 5/11/2011: «Γνώριμο το σκηνικό από χθες στο Ολύμπιον και στις αποθήκες του λιμανιού, όπως ταιριάζει στην κρίσιμη περίοδο που διανύει ο τόπος. Με τον πλούτο και την ομορφιά

Στιγμιότυπο από το Φεστιβάλ Ελληνικού Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης (Πηγή: Αρχείο ΦΚΘ)

μόνο στις οθόνες, σε 151 ταινίες από 53 χώρες, στα πηγαδάκια και στις συζητήσεις κοινού και κινηματογραφιστών. «Θέλω τον κόσμο να βγαίνει συνεπαρμένος από την κινηματογραφική εμπειρία και όχι από τα διαφημιστικά παιχνίδια που υποστηρίζουν άλλους στόχους. Ένα φεστιβάλ ανεξάρτητου κινηματογράφου, με πνεύμα οικονομίας αλλά χωρίς έκπτωση στις παραγωγές της παγκόσμιας κινηματογραφίας»³, λέει στην Καθημερινή ο Δημήτρης Εϊπίδης.

Η Θεσσαλονίκη το έχει ανάγκη περισσότερο από ποτέ. Είναι η χαραμάδα ελπίδας για χιλιάδες απελπισμένους νέους. Στην πόλη όπου –εν έτει 2012– η ανεργία αγγίζει το 25%, το δεκαήμερο αποτελεί διέξοδο στο αδιέξοδο της απραξίας και της αναμονής για μια θέση στην αγορά εργασίας. Το δείχνει η αύξηση των αιτήσεων για ολιγοήμερη απασχόληση (700 κατέληξαν για αξιολόγηση), αλλά και του εθελοντισμού. Περισσότερες από 6.000 αιτήσεις εθελοντών δέχτηκε το φεστιβάλ

στις τελευταίες τρεις διοργανώσεις για 1.300 συνολικά θέσεις απασχόλησης σε 23 τμήματά του. «Προσβλέπουμε στη δημιουργία μιας μεγαλύτερης δεξαμενής παλιών και νέων εθελοντών, οι οποίοι θα αποτελέσουν την ομάδα φίλων που θα υποστηρίζουν τον θεσμό καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς», αναφέρει ο Δ. Εϊπίδης. Τη συνεχή κινηματογραφική παρουσία υψηλής ποιότητας, εξηγεί, θα στηρίζει η Ταινιοθήκη της Θεσσαλονίκης, η ίδρυση της οποίας, όπως διευκρινίζει, δρομολογείται. Ο νέος φορέας, συνδεδεμένος με τα δύο φεστιβάλ και το Μουσείο Κινηματογράφου (ήδη ανήκει στην Ομοσπονδία Ταινιών της Ευρώπης) θα λειτουργεί ως πυρήνας επιμόρφωσης, ενημέρωσης και ψυχαγωγίας. «Πιστεύω ότι μια Ταινιοθήκη είναι η καλύτερη κινηματογραφική σχολή» εξηγεί. «Όπου υπάρχει ανά την υφήλιο απέδωσε. Μέσα από αυτήν, το κοινό θα έχει πρόσβαση στο κλασικό σινεμά. Το οφείλω στους 50-60.000 θεατές που γεμίζουν κάθε χρόνο τις αίθουσες στα Φεστιβάλ Κινηματογράφου και Ντοκιμαντέρ. Δύο δεκαήμερα, όμως, δεν αρκούν. Μετά τη λήξη τους, σκοτάδι. Αυτό το κενό θέλω να καλύψω με την Ταινιοθήκη, μέσα από την οποία, ίσως, πέσει ο σπόρος για την άνθηση της κινηματογραφικής παιδείας από ένα καλλιεργημένο κοινό, που γαλουχήθηκε στις αίθουσες του φεστιβάλ επί 52 χρόνια»⁴.

Η δυνατότητα της πόλης να υποστηρίξει μια πραγματική Ταινιοθήκη, σχολείο διαχρονικό για την ανάδειξη μια δομημένης στάσης της πόλης απέναντι στο σινεμά και την ομορφιά του, είναι στοίχημα Εϊπίδη και συνεργατών που, χωρίς την πόλη και τους πολίτες, θα χαθεί. Διαισθάνομαι ότι ο εξαιρετικά ταλαντούχος δημιουργός των Νέων Οριζόντων νιώθει στον παλμό της πόλης την ίδια μέθεξη που νιώθω κι εγώ ο αδαής – μόνο που αυτός μπορεί να τη μετατρέψει σε έργο ενσωμάτωσης και ενεργοποίησης του παθιασμένου αυτού κοινού σε ενεργούς συμπαίκτες ενός πραγματικού εγχειρήματος.

Επειδή όμως η κατάθεση ψυχής και ιδεών αντιπροσωπεύει μόνο μια πλευρά της τάξης των

πραγμάτων, χρήσιμο είναι να περάσουμε και σε κάποιους αριθμούς που ίσως υποστηρίξουν τη σκέψη μας. Η διαγραμματική απόδοση της εξέλιξης των μεγεθών αυτών, ας δώσει με το δικό της τρόπο την τάση, που δεν μπορεί παρά να επιβεβαιώνει και να τεκμηριώνει τα δεδομένα προς κάθε ενδιαφερόμενο.

Από τους κινηματογράφους εποχής που έμειναν ή καταστράφηκαν (οι φωτιές και οι φυσικές καταστροφές αλλά και οι άνθρωποι που δεν λυπήθηκαν την πόλη), από τους τεχνικά πρωτοπόρους και την τρέλα που κατέθεσαν σε αίθουσες και μηχανές, από τους εξώστες και τη σημειολογία της εκάστοτε φεστιβαλικής αιχμής, από την ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα συγκυρία της χούντας, από το ευρύτερο ιδεολόγημα που οδήγησε και οδηγήθηκε από τα φεστιβαλικά, από το Τμήμα Κινηματογράφου του ΑΠΘ και τις ενότητες του σπουδαστικού περιεχομένου που ανέδειξε. Και επιπλέον από το Μουσείο Κινηματογράφου της πόλης, που χρωματίζει αλλιώς την καθημερινότητα του λιμανιού, από τους αριθμούς και τις μεταπτώσεις των αιθουσών, από την αναπαραγωγή από στόμα σε στόμα για τις πιο σημαντικές ατάκες που διέτρεχαν την πόλη, από την επιθυμία των πολιτικών ηγεσιών να γευτούν μέρος της λάμψης που ο κινηματογράφος διαχρονικά ανατροφοδοτούσε, από τα likes του filmfestival.gr στο Facebook και την κούρσα των χρηστών να παίξουν και να κερδίσουν τους διαγωνισμούς απόκρισης που τα social media (δειλά-δειλά στην αρχή) έβαλαν στην καθημερινότητα του φεστιβάλ, από όλα αυτά και με φίλτρο την ανάλυση που πριμοδοτούν και ευνοούν. Ας πάμε και στα νούμερα για να διαβάσουμε τη δική τους δυναμική.

- Την περίοδο 2009-2012, το Φεστιβάλ κινήθηκε στις 100.000 παρακολουθήσεις ταινιών με το αντίστοιχο του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ να γράφει 53.500 για το 2012, με γεμάτες αίθουσες και τον ανάλογο παλμό! Το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ, δείγμα ευαισθησίας και ιδιαιτερότητας ανεβάζει νούμερα επί σειρά ετών και σε 6

Μεσοπολεμικό διαφημιστικό του κινηματογράφου Ηλύσια (Πηγή: ΚΙΘ)

χρόνια πήγε από 20.000 σε 53.500, με 70% περισσότερες ταινίες και εμφανέστατη πύκνωση του κοινού στις αίθουσες.

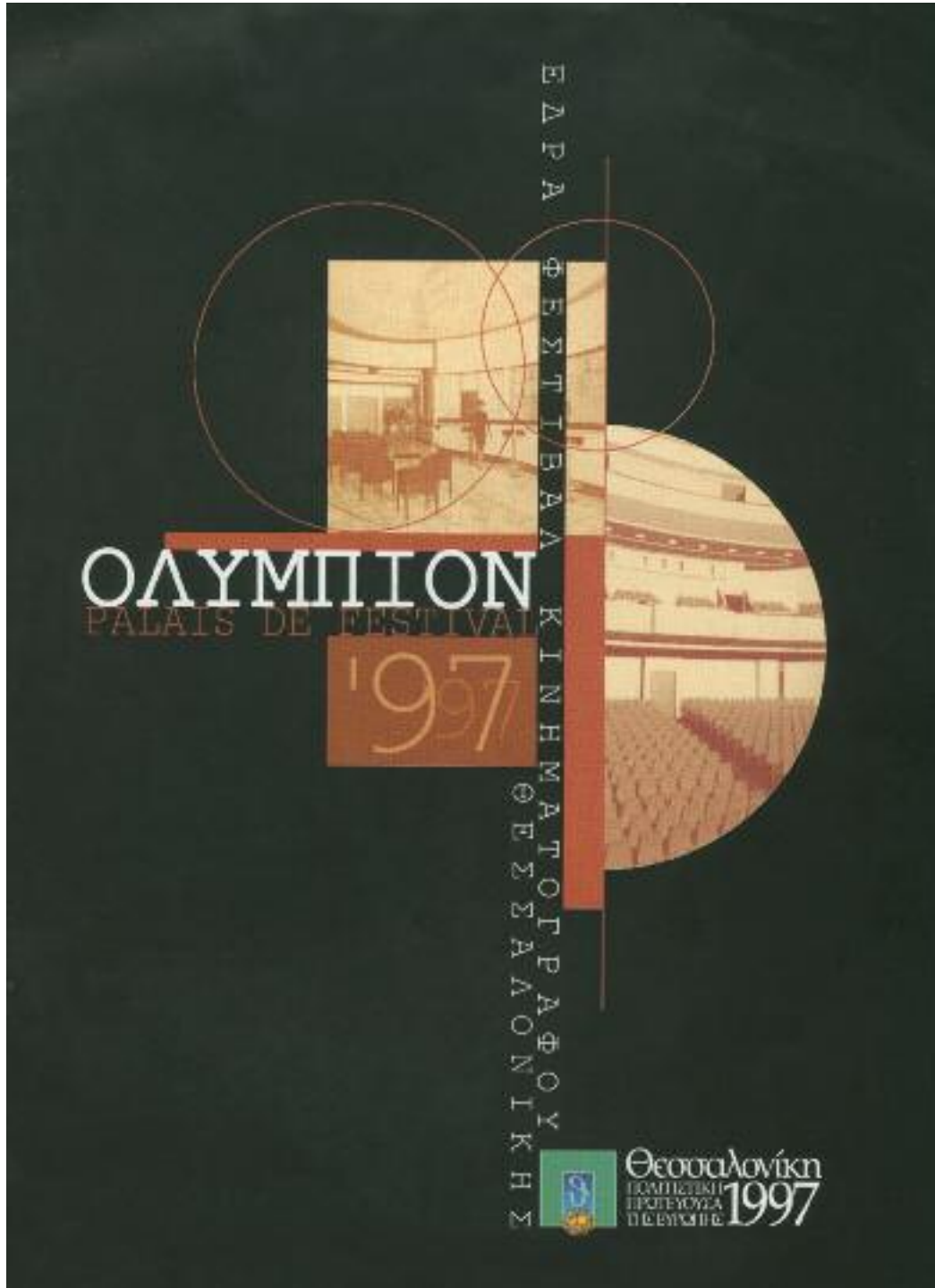
- Ο διπλασιασμός των χτυπημάτων στην ιστοσελίδα του Φεστιβάλ στο ίδιο διάστημα δεν είναι παρά η απλή και προφανής επέκταση-μετάφραση του ενδιαφέροντος στο διαδικτυακό άξονα, παράλληλα με την πιο εντατική προσέγγιση του θεσμού. Είναι βέβαιο ότι η αυξημένη διαδραστικότητα και η παράλληλη χρήση της κοινωνικής δικτύωσης γεμίζει την πόλη με χρηστικές αναγνώσεις και φέρνει επιπλέον κόσμο στις αίθουσες. Είναι εξίσου βέβαιο όμως ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια περαιτέρω αξιοποίησης τεχνικών και μεθόδων ώστε να μετατραπεί η δεδομένη θετική τάση σε καθολική συμμετοχή. Το βέβαιον;

Η κρίση ενισχύει τη συμμετοχή, ενεργοποιώντας τα ανακλαστικά των πολιτών.

- Μια ματιά σε μελέτη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, όπως δημοσιεύεται στον τοπικό Τύπο⁵, για την κουλτούρα κινηματογράφου στην πόλη, έρχεται να δώσει τη δική της πρόσθετη απόδειξη. Με τα δεδομένα του 2008, φαίνεται ότι ο πολίτης αγαπάει το αντικείμενο και κρατάει στιγμές και προσωπικό απόθεμα για να το τιμήσει. Οι ενεργοί και έχοντες υψηλό προφίλ μόρφωσης πολίτες αποτελούν τον πυρήνα της θέασης, άρα ο προσδιορισμός της συνέχειας και της προοπτικής και το αναπαράγεσθαι των δυναμικών στοιχείων δρα πολλαπλασιαστικά στη διείσδυση και θετική αναγνώριση της ταυτότητας του θεσμού από τους πολίτες.

Ο κινηματογραφιστής και σκηνοθέτης Νίκος Μπιλιής στο εργαστήριό του (Πηγή: Αρχείο Ν. Θεοδοσίου)

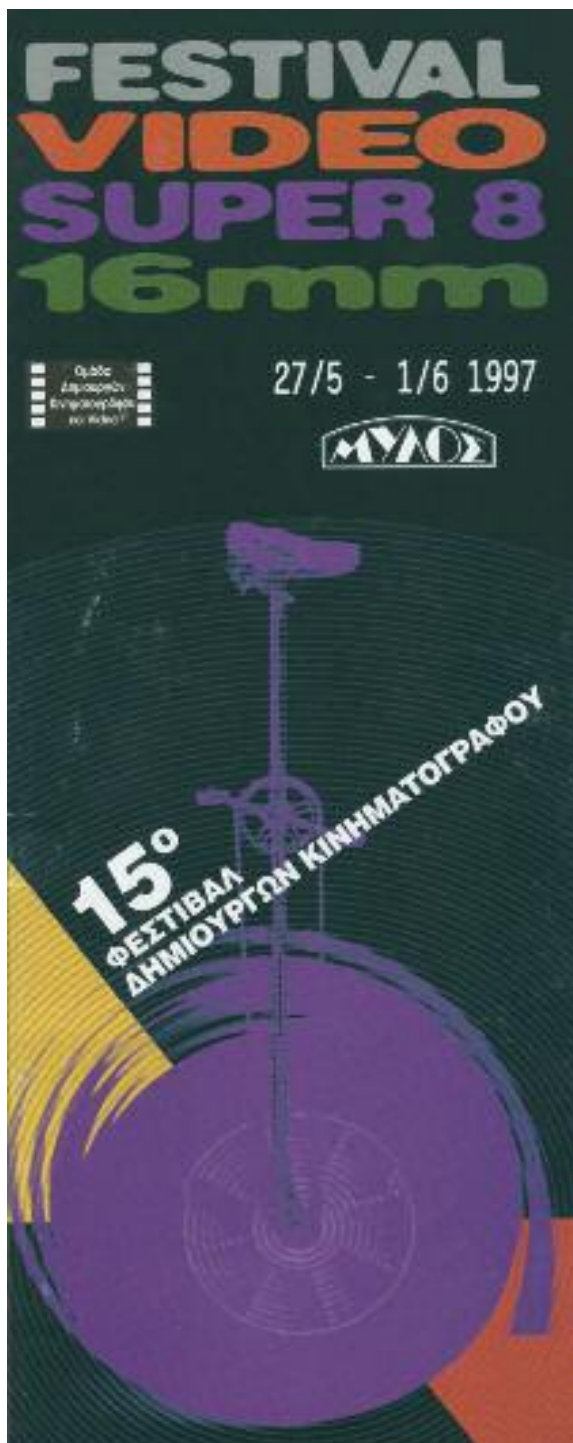

Διαφημιστική μακέτα για την ανακαίνιση του κινηματογράφου Ολύμπιον από τον ΟΠΠΕΘ '97 (Πηγή: Αρχείο Ν. και Γ. Γκροσδάνη)

- Μια βόλτα στο πόνημα των Νίκου Μπιλιλή και Νίκου Θεοδοσίου, όπως ενσωματώνεται στην επίσημη ιστοσελίδα του πρώτου⁶ αποκαλύπτει γνώσεις και μνήμες που, με την πυκνότητα και την περιεκτικότητά τους, αποτυπώνουν την ατμόσφαιρα που προσπαθούμε να αναδείξουμε. Καθώς διαβαίνω τις σελίδες τους αλλά και το σύνολο των πονημάτων που διέτρεξα, κάτι μου λέει ότι μιλάμε για την πόλη-στούντιο. Μια πόλη που πλάστηκε και ωρίμασε για να συμβολίσει την ενστικτώδη σύμπλευση των πολιτών της με τις κινηματογραφικές επιλογές και συμπεριφορές. Τολμώ εκτενείς αναφορές στους Ν. Μπιλιλή και Ν. Θεοδοσίου, γιατί η ιστορία που αφηγούνται «τα λέει όλα».
 - 1907: Στο θέατρο ποικιλιών Ολύμπια στην παραλία (μέσα στο Εστιατόριο Όλυμπος-Νάουσα) παρουσιάζονται τα Σαββατοκύριακα δεκάλεπτες κινηματογραφικές ταινίες.
 - 1917: Δέκα χρόνια αργότερα (μετά την πυρκαγιά) αρχίζουν να λειτουργούν κανονικά οι κινηματογράφοι Παλλάς και Πατέ στην παραλία και το Σπλέντιτ – αργότερα Ίλιον στο Βαρδάρη.
 - 1924: Ανοίγει ο κινηματογράφος Ολύμπια στην οδό Μοναστηρίου, κάπου κοντά στο Ξενοδοχείο Κάπιτολ. Τον ίδιο χρόνο αρχίζουν και λειτουργούν οι κινηματογράφοι Αττικόν, απέναντι από το ξενοδοχείο Βιέννη (Εγνατίας 3) και Πάνθεον (οδός Δωδεκανήσου).
 - 1926: Ακολουθούν το Αχίλλειον (οδός Αγ. Δημητρίου), η Αίγλη (πίσω από την εκκλησία του Αγ. Δημητρίου) και ο Φοίνικας (στην περιοχή της Τούμπας).
 - 1926: Ο Ι. Καράς – από την Αθήνα – συνεργάζεται με την εταιρία Σπλέντιτ (Κινηματογράφο Ίλιον) της Θεσσαλονίκης, με τον σκηνοθέτη Δημήτρη Καμινάκη και τον οπερατέρ Λεωνίδα Αθανασιάδη και γυρίζουν κινηματογραφικά έργα: *Η Επανάσταση του 1821*, *Ο λήσταρχος Γιαγκούλας*, *Οδυσσέας Ανδρούτσος* και άλλα.
 - 1930-1934: Αύξηση κινηματογραφικών αιθουσών, το φθηνότερο και πιο απολαυστικό θέαμα για απλό κόσμο, ενώ για πλούσιους το σινεμά γίνεται χώρος κοσμικών επιδείξεων.
 - 1935: Ξεκινά το «εμπόριο βουβών ταινιών», από όπου και μέρος του αρχείου της Μακεδονικής Ταινιοθήκης πωλείται ως πρώτη ύλη για παιδικά παιγνίδια και ως υλικό για λιώσιμο, σε διάφορες μορφές βιοτεχνιών: βερνίκι για τα νύχια, για χτένες, ή κόλλα για τα λουστρίνια κ.α.
 - 1943: Ο Ν. Μπιλιλής μετατρέπει κεφαλή μηχανής προβολής του 1904, 35 μ.μ., σε μηχανή λήψεως και κινηματογραφεί σκηνές από την κατοχή. Οι Γερμανοί έχουν επιτάξει τους κινηματογράφους Διονύσια, Πατέ και Παλλάς και οι Ιταλοί τα Ηλύσια.
 - 1947: Οι κινηματογράφοι της Θεσσαλονίκης, χειμερινοί και θερινοί, αυξάνονται και πληθύνουν. Μόνο η Πλατεία Αριστοτέλους έχει έξι θερινούς: Ρεξ, Ηλύσια, Ελληνίς, Αιγαίο (το σημερινό Ολύμπιον), Ρίο και Ζέφυρος και λίγο πιο κάτω στην παραλία το Αστόρια (τέως Αμιράλ) για να φθάσουν το 1965 τους 102!
 - 1949: Ανοίγει Σχολή Κινηματογράφου στη Θεσσαλονίκη στην οδό Τσιμισκή και εργάζεται μέχρι το 1952.
 - 1959: Ο Ν. Μπιλιλής ιδρύει με τον Κώστα Μαυροειδή (την εταιρία Διαφημίσεις Κάρμα) τα κινηματογραφικά στούντιο της Θεσσαλονίκης «Αρμονία Φιλμ» που έδωσαν στο χώρο του ελληνικού Κινηματογράφου δεκάδες ταινιών, μικρού και μεγάλου μήκους.
 - 1960: Η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης (ΔΕΘ) διοργανώνει την πρώτη Εβδομάδα Ελληνικού Κινηματογράφου στον κινημα-

- τογράφο Ολύμπιον.
- 1963-1964: Ο Ν. Μπιλιλής με άδεια του Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως εργάζεται ως ανταποκριτής κινηματογραφικών επικαίρων. Με άδεια του Υπουργείου Βιομηχανίας δημιουργεί μονάδα παραγωγής και εξαγωγής κινηματογραφικών επικαίρων καιδιορίζεται μόνιμος ανταποκριτής Ελληνικών Επικαίρων του Υπουργείου Προεδρίας.
 - 1965: Γίνεται ο πρώτος Σταθμός Τηλεόρασης της χώρας μας στη Θεσσαλονίκη, στην ταράτσα του περιπτέρου 5 της ΔΕΘ από τους Αθηναίους: Eddo Dal' Ara (δημοσιογράφος), Αλέκο Λεμπέση (τεχνικό Τηλεόρασης) και τους Θεσσαλονικείς Νόνο Βοσνιάκο (διαφημιστή) και Ν. Μπιλιλή, με συμμετοχή του εργαστηρίου του για την τεχνική επεξεργασία των φιλμς.
 - 1965: Ανοίγει η Σχολή Θεάτρου – Κινηματογράφου του Χριστόφορου Μάλαμα. Από αυτήν αποφοιτούν οι σκηνοθέτες: Τάσος Ψαράς, Απόστολος Μιχαλάκης, Ιωακείμ Πιτσαλίδης κ.ά. Η Σχολή έκλεισε το 1969.
 - 1970: Η Σχολή Κινηματογράφου του Λυκούργου Σταυράκου κάνει παράρτημα στην Θεσσαλονίκη στην οδό Αγ. Σοφίας 46.
 - 1972: Ο πειραματικός σταθμός τηλεόρασης κλείνει με διαταγή Γ. Παπαδόπουλου. Το στούντιο «Αρμονία Φιλμ» εργάζεται για την κρατική τηλεόραση και για επίκαιρα του Υ.Π.Κ. Τα ξένα επίκαιρα σταματούν να έρχονται στη χώρα μας.
 - 1976: Ιδρύεται Κλιμάκιο Τηλεόρασης Βορείου Ελλάδος στη Θεσσαλονίκη (σήμερα ΕΤ3) με Διευθυντή το Φώτη Μεσθεναίο – αργότερα έρχεται ο Τέρενς Κουίκ– και λειτουργεί με μηχανήματα λήψεως, επεξεργασίας και προσωπικό: οπερατέρ, και ανταποκριτές επαρχιών της «Αρμονία Φιλμ» μέχρι το 1984.
 - 1978: Γίνεται ο σεισμός και η Σχολή Κινηματογράφου κλείνει. Από αυτήν έχουν αποφοιτήσει τεχνικοί και σκηνοθέτες που διακρίθηκαν στο χώρο του ελληνικού Κινηματογράφου και της τηλεόρασης.
 - 1991: Το Φεστιβάλ Ελληνικού Κινηματογράφου κλείνει 32 χρόνια και από τον επόμενο χρόνο γίνεται διεθνές. Στα 32 χρόνια της λειτουργίας του υπήρξε για τη Θεσσαλονίκη ένας χώρος προόδου, ανάδειξης και προβολής πολλών άξιων δημιουργών της 7ης τέχνης.
 - 1994: Η Νομαρχία Θεσσαλονίκης δωρίζει το κινηματογραφικό αρχείο του Ν. Μπιλιλή στον Οργανισμό Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης – Θεσσαλονίκη 1997 για την ίδρυση Μουσείου Κινηματογράφου, με στόχο να ξεκινήσει η λειτουργία του πριν το τέλος του 1997.
 - 1995: Ιδρύεται από τον Παναγιώτη Κίσκιλα η «Μακεδονική Ταινιοθήκη – Μουσείο Έβδομης Τέχνης», που παραχωρεί σε διάφορους φορείς φιλικό αρχειακό υλικό για προβολές και κινηματογραφικό διαφημιστικό ή αντίκες για εκθέσεις.
 - 1997: Ιδρύεται το Μουσείο Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, ένα δύσκολο εγχείρημα που αναζητεί για καιρό το δρόμο του ανάμεσα στην πρόσκτηση φιλικών συλλογών και στην πολύ πιο βατή κλασική μουσειακή άσκηση εξωτερίκευσης κινηματογραφιών στιγμών – όπου και καταλήγει. Σήμερα το Μουσείο έχει συγχωνευτεί στον Οργανισμό του Φεστιβάλ Κινηματογράφου και μέσα απ' αυτό αναμένεται και η νέα του πορεία.

Διαβάζοντας το χρονολόγιο αυτό εντυπωσιάζεσαι από την κινηματογραφική κινητικότητα της πόλης και τις δεκάδες δράσεις και εμφανίσεις νέων αιθουσών που αναδιατάσσουν συνεχώς το τοπίο, καθώς φωτογραφίζουν επιθυμίες και συμπεριφορές – ζήτηση και προσφορά σε μια ασταμάτητη κούρσα με το χρόνο. Η εικόνα της πό-

Αφίσα κινηματογραφικής εκδήλωσης στο Μύλο Θεσσαλονίκης (Πηγή: Αρχείο Ν. και Γ. Γκροσδάνη)

λης-στούντιο, όπως απεικονίζεται μέσα από τις φωτογραφίες, πείθει και τον πιο δύσπιστο ότι περιπτώσεις όπως το λιμάνι ή η Αριστοτέλους προσφέρουν έτοιμο πλατώ κινηματογραφήσεων και καθιστούν ερμηνεύσιμη και αναγνώσιμη τη συμπεριφορά όλων εκείνων οι οποίοι και σήμερα γεμίζουν τις αίθουσες, δίνοντας υπόσταση στους φεστιβαλικούς θεσμούς και όχι μόνο!

Το Μουσείο Κινηματογράφου – ανεξάρτητα από τις μικροπεριπέτειες και την τελική του ένταξη στο Φεστιβάλ– διαβάζεται σαν το μοντέλο αναπαραγωγής που ο κόσμος αρέσκεται να βλέπει στην πόλη του και καθιστά την ιστορία του κινηματογράφου μέρος της δικής του καθημερινότητας. Η σύνθεση Φεστιβάλ / Μουσείου / Ταινιοθήκης δεν μπορεί παρά να αποτελεί μέρος της ευρύτερης αυτής σημειολογίας και μοναδικότητας.

Το Τμήμα Κινηματογράφου της Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ και οι ευάριθμες κατά καιρούς ιδιωτικές πρωτοβουλίες προσδιορίζουν τη δίψα της ζήτησης και τη συμβατότητα της διάθεσης να δέσουν το στοιχείο της κινηματογραφικής παιδείας με τη δεκτικότητα της πόλης και των κατοίκων να αναπαράξουν σε όλα τα επίπεδα (κουλτούρα, εμπορική δράση, εκθεσιακός προσδιορισμός, επαγγελματίες του χώρου, ειδικός τουρισμός, συμβολισμοί και ενσωματώσεις) τα στοιχεία που επιστρέφει η πανέμορφη αυτή τέχνη σε όσους την αγαπούν.

Μια γρήγορη διαδικτυακή ματιά αποδεικνύει ότι, τηρουμένων των αναλογιών, η επένδυση στους κινηματογράφους και στα κινηματοθέατρα της πόλης ήταν πάντοτε σημαντική – κάτι που δεν γίνεται αν δεν υπάρχουν προϋποθέσεις αξιοποίησης αλλά και κάποια χορηγικού τύπου τρέλα υπερβολής. Κι αυτό γίνεται άσκηση πειστική και υλοποιήσιμη, όταν το κοινό μιας (εν δυνάμει και εν την ευρεία εννοία) πρωτεύουσας μπορεί να σηκώσει το βάρος ανάλογης επένδυσης και τη διαχρονική προοπτική της.

Αξίζει να μεταφέρει κανείς τις λέξεις από το οπισθόφυλλο του βιβλίου του Νίκου Γκροσδάνη

Από εκδήλωση του Thessaloniki International Short Film Festival. Στη μέση με το μικρόφωνο ο Γ. Ζαχόπουλος ανάμεσα στους σκηνοθέτες Γ. Ζώη (αριστερά) και Γ. Οικονομίδη (δεξιά) (Πηγή: Αρχείο Γ. Ζαχόπουλου)

Οδός Μεντιτεράνιαν Παλλάς που σπούδασε τους ανθρώπους της τέχνης μέσα από την καθημερινότητα της ζωής του και έχτισε 100 και πλέον χειροποίητους αρχαιακούς τόμους: «...Ονειρευόταν πάντα, ακόμα και με ανοιχτά τα μάτια. Σχεδίαζε ταξίδια και σημείωνε με κόκκινο στυλό τα μέρη σ' ένα χάρτη. Τα όνειρα και τα σχέδια δεν χρειάζονταν λεφτά. Έγινε ξενοδοχοϋπάλληλος και το ταξίδι έμελλε να ξεκινήσει από το λαμπερό "Μεντιτεράνιαν Παλλάς", το ονομαστό ξενοδοχείο της Θεσσαλονίκης. Δεκαετία του '60, το Φεστιβάλ Κινηματογράφου, κι εκείνος ανακαλύπτει τη δική του οδό ονείρων σ' εκείνο τον "παραμυθένιο χώρο". Δίπλα του περνούν πρόσωπα μυθικά, απλησίαστα, που λάμπουν μ' ένα θείο φως.

Μα όταν τα γνωρίζει καλύτερα, κάτι απ' το φως τους χάνεται. Ελάχιστοι διασώζονται, που τους φυλάει και τους κουβαλάει εντός του. Ξεχωριστός ανάμεσά τους ο Μάνος Χατζιδάκις. Πέρασαν τα χρόνια, άλλαξε η πόλη, κατεδαφίστηκε το ξενοδοχείο. Έμειναν μόνο οι μνήμες, τα τραγούδια, η μουσική...»⁷

Διαβάζοντας το συγκεκριμένο απόσπασμα μεταφερόμαστε νοερά σε μια φανταστική πόλη. Στην πόλη που εμπνέει τους δημιουργούς. Στην πόλη που γράφει το βασικό κομμάτι της ιστορίας του κινηματογράφου και που διέπεται από την «τρέλα» του συγκεκριμένου συγγραφέα. Στην πόλη, όπου κάποιοι από τους κορυφαίους πολίτες της μετουσιώνουν τη διάθεση των ανθρώπων

της σε κινηματογραφικό δρώμενο, η επίσημη διοίκηση του θεσμού γίνεται αρτιότερη και συμβατότερη στο πέρασμα του χρόνου και ακουμπάει στις ιδιαιτερότητες της πόλης, βάζοντας το ταλέντο και την εργατικότητα στην υπηρεσία της τοπικής κινηματογραφικής τάξης.

Για όλους αυτούς τους λόγους και για πολύ περισσότερους η ιδέα της πόλης-στούντιο (κάτι δύσκολο για τα μεγέθη και τη λειτουργικότητα της καθημερινότητας στην οποία ζει) είναι ασυναγώνιστη. Δεν είναι όλα ιδανικά και δεν είναι η πόλη της αρμονίας – μια μικρή κόλαση με χιλιάδες κόντρες και αντιθέσεις, κρυφές και φανερές. Δεν είναι παράξενο όμως πώς την ώρα της αλήθειας όλα απορροφώνται και χάνονται και υπηρετούν τον κορυφαίο θεσμό; Άρα, ευθυγραμμίζονται με το DNA της πόλης, που έχει τον κινηματογράφο ως βασικό συστατικό του.

Ευχή του γράφοντος είναι στο αμέσως επόμενο διάστημα να αξιοποιηθεί το στοιχείο αυτό, βοηθώντας να αναβαθμιστεί η συμμετοχή της κοινωνίας –η οποία μπορεί να βελτιωθεί– σε παράγοντα ανάπτυξης μιας νέας γραμμής επιχειρηματικότητας. Κίνηση που θα ενισχύσει σημαντικά το αποθετήριο της σχετικής γνώσης και την προσθήκη αξίας και θα κάνει την πόλη ακόμα πιο ανταγωνιστική σε πολιτισμικό, εκπαιδευτικό και τουριστικό επίπεδο, σε ενσωμάτωση και συνεργό παρουσία στα σχετικά διεθνή δρώμενα.

Ο Θεός έπλασε τη Θεσσαλονίκη γι' αυτό το ρόλο. Μπορεί να τον εξαντλήσει, ξεπερνώντας και την πιο τολμηρή φαντασία!

Βιβλιογραφία

Γκροσδάνης, Ν. *Οδός Μεντιτεράνιαν Πάλας*. Αθήνα: Καστανιώτης, 2000.
Έρευνα: «Μορφωμένοι πενηντάρηδες οι επισκέπτες του Φεστιβάλ Κινηματογράφου». Εφημερίδα *Μακεδονία*, 2 Δε-

κεμβρίου 2008, διαθέσιμο on line <http://www.makthes.gr/news/arts/29358/>

Θεοδοσίου, Ν. *Οι κινηματογράφοι στη Θεσσαλονίκη*. Επίσημη ιστοσελίδα Ν. Θεοδοσίου. Διαθέσιμο on line στο: http://theodosiou.wordpress.com/%CE%A0%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%B5%CE%BC%CE%AC/cinema_thessaloniki/

Κατσουνάκη, Μ. «Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης: Ένα κινηματογραφικό ταξίδι». Στο: Κατσουνάκη, Μ. (επιμ.). 35 χρόνια Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. *Καθημερινή-Επτά Ημέρες*, Κυριακή 6 Νοεμβρίου 1994, σ. 2.

Μυρτσιώτη, Γ. «Εξορθολογισμός και διαρκής δράση». *Καθημερινή*, 5 Νοεμβρίου 2011. Διαθέσιμο on line: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_2_05/11/2011_461560

Μπιλιλής, Ν. και Θεοδοσίου, Ν. «Ιστορία του κινηματογράφου και της τηλεόρασης στη Θεσσαλονίκη». Επίσημη ιστοσελίδα του Ν. Μπιλιλή.

Διαθέσιμο on line: <http://www.cine-bililis.gr/history.html>
Τομανάς, Κ. *Οι κινηματογράφοι της παλιάς Θεσσαλονίκης 1895-1944*. Θεσσαλονίκη: Νησίδες, 1993.

Σημειώσεις

1. Θεοδοσίου, Ν. *Οι κινηματογράφοι στη Θεσσαλονίκη*. Διαθέσιμο on line:

http://theodosiou.wordpress.com/%CE%A0%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%B5%CE%BC%CE%AC/cinema_thessaloniki/

2. Κατσουνάκη, Μ. «Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης: Ένα κινηματογραφικό ταξίδι». Στο: Κατσουνάκη, Μ. (επιμ.). «35 χρόνια Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης». *Καθημερινή-Επτά Ημέρες*, Κυριακή 6 Νοεμβρίου 1994, σ. 2.

3. Μυρτσιώτη, Γ. «Εξορθολογισμός και διαρκής δράση». *Καθημερινή*, 5 Νοεμβρίου 2011, Διαθέσιμο on line: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_2_05/11/2011_461560

4. Μυρτσιώτη, Γ. «Εξορθολογισμός και διαρκής δράση». Ό.π.

5. Έρευνα «Μορφωμένοι πενηντάρηδες οι επισκέπτες του Φεστιβάλ Κινηματογράφου». Εφημερίδα *Μακεδονία*, 2 Δεκεμβρίου 2008. Διαθέσιμο on line: <http://www.makthes.gr/news/arts/29358/>

6. Μπιλιλής, Ν. και Θεοδοσίου, Ν. «Ιστορία του κινηματογράφου και της τηλεόρασης στη Θεσσαλονίκη». Επίσημη ιστοσελίδα του Ν. Μπιλιλή.

Διαθέσιμο on line: <http://www.cine-bililis.gr/history.html>

7. Γκροσδάνης, Ν. *Οδός Μεντιτεράνιαν Πάλας*. Αθήνα: Καστανιώτης, 2000.